

**Заклад вищої освіти
«Міжнародний університет бізнесу і права»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії
Ректор Сергій Ненько
27 квітня 2023 р.

ПРОГРАМА
вступного іспиту
зі спеціальності
для вступу за науковим ступенем доктора філософії
спеціальність 081 Право

Схвалено Вченою Радою
Закладу вищої освіти
«Міжнародний університет бізнесу і права»
Протокол № від 27 квітня 2023 р.

Херсон-Миколаїв-2023

Ця програма розроблена предметною комісією для проведення вступного іспиту зі спеціальності зі вступниками на навчання до аспірантури для здобуття наукового ступеня доктора філософії (далі – предметна комісія) за спеціальністю **081 «Право»** для вступників на основі освітнього ступеня магістра (освітньо- кваліфікаційного рівня спеціаліста) (НРК 7).

Мета вступного іспиту зі спеціальності полягає у перевірці набутих вступником компетентностей і програмних результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти з відповідної спеціальності. Рівень знань вступника та їх відповідність вимогам до навчання в аспірантурі для здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності **081 «Право»** визначається згідно критеріїв оцінювання, наведених в цій програмі.

Порядок організації та проведення прийому на навчання до аспірантури за ступенем доктора філософії до ЗВО «МУБіП» регламентуються Правилами прийому до аспірантури для здобуття ступеня доктора філософії ЗВО «МУБіП» у 2023 році, що розроблені приймальною комісією університету і складені відповідно до вимог чинного законодавства України, зокрема, Закону України «Про вищу освіту» (№1556-VII від 01.07.2014 р.), постанови Кабінету України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» (№261 від 23.03.2016 р.) та Порядку прийому на навчання до закладів вищої освіти в 2023 році, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 15 березня 2023 року № 276 і зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 28 березня 2023 року за № 519/39575.

ПРОГРАМА

вступного іспиту з навчальних дисциплін «Теорія держави і права» та «Міжнародне прово»

Теорія держави і права

Тема 1. Загальна теорія держави і права як юридична наука

Поняття та предмет теорії держави і права. Виникнення і розвиток теорії держави і права. Функції теорії держави і права. Методологія дослідження теорії держави і права. Місце теорії держави і права в системі юридичних та інших суспільних наук.

Тема 2. Поняття та загальна характеристика держави. Державна влада

Загальна характеристика держави, поняття та ознаки. Державний суверенітет. Поняття, ознаки та структура державної влади. Особливості державної влади. Органи державної влади. Методи здійснення державної влади. Сутність держави.

Тема 3. Функції держави

Поняття, зміст та значення функцій держави. Ознаки функцій. Система функцій держави, їх класифікація. Внутрішні функції держави. Зовнішні функції держави. Форми і методи здійснення функцій держави.

Тема 4. Механізм держави

Поняття, значення і структура механізму держави. Апарат держави та принципи його організації. Поняття і структура механізму сучасної держави. Види державних органів. Органи держави та самоврядування: їх співвідношення. Співвідношення системи державних органів та органів місцевого самоврядування в Україні, делегування повноважень за законодавством України. Формування механізму держави (державного апарату) в Україні.

Тема 5. Форма держави

Поняття форми держави та її складові частини. Форма державного правління. Складна форма державного устрою. Державно-правовий режим. Елементи форми держави: форма правління; форма державного устрою;

політичний режим. Ознаки та види монархії. Поняття, характерні риси і види республіки.

Тема 6. Демократична, правова, соціальна держава та громадянське суспільство

Поняття, принципи демократії. Виникнення і розвиток вчення про правову державу. Поняття, ознаки та принципи правової держави. Загальна характеристика соціальної держави. Громадянське суспільство: поняття та структура. Історичні передумови виникнення громадянського суспільства. Сучасні концепції громадянського суспільства. Роль концепцій верховенства права та прав людини в ідеології формування та функціонування громадянського суспільства.

Тема 7. Поняття та сутність права

Поняття і ознаки права. Походження права. Об'єктивне та суб'єктивне право. Цінність права. Сутність права. Функції права. Цінність права. Соціальне призначення права. Соціальне регулювання. Поняття, функції і види соціальних норм. Норми права. Норми моралі. Релігійні норми. Технічні норми. Співвідношення права з іншими соціальними нормами.

Тема 8. Норма права. Принципи права

Поняття та ознаки принципів права. Класифікація принципів права. Поняття і ознаки норм права. Види норм права. Спеціалізовані (нетипові) та колізійні норми права. Структура норми права. Реалізація норм права: поняття та основні ознаки.

Тема 9. Форми права

Поняття форми права. Форми права та їх класифікація. Правовий звичай. Правовий прецедент. Нормативно-правовий договір. Нормативно-правовий акт. Особливості джерел права різних правових сімей. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види. Правова доктрина. Науково-практичні коментарі до законодавства. Систематизація законодавства.

Тема 10. Нормативно-правовий акт як форма права

Поняття та ознаки нормативно-правових актів. Види нормативно-правових актів. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі й за колом осіб. Чинність нормативно-правових актів. Набрання, припинення та зупинення дії нормативноправового акту. Поняття системи законодавства.

Тема 11. Тлумачення норм права

Поняття і необхідність тлумачення права. Сутність тлумачення-з'ясування, тлумачення-роз'яснення. Способи тлумачення норм права: поняття та основні риси. Граматичне (філологічне, семантичне, лінгвістичне) тлумачення правових норм. Логічне, історичне, системне та наукове тлумачення правових норм. Види тлумачення права за суб'єктами.

Тема 12. Правова поведінка

Поняття та структура правової поведінки. Види правової поведінки. Поняття та основні ознаки правомірної поведінки. Об'єктивна та суб'єктивна сторони правомірної поведінки. Види правомірної поведінки. Правомірна поведінка і правопорушення.

Тема 13. Правові відносини

Поняття та основні ознаки правових відносин. Забезпеченість правовідносин захистом державного примусу. Основні види правовідносин. Суб'єкти правовідносин. Правоздатність, дієздатність та деліктоздатність суб'єктів правовідносин. Об'єкти правовідносин. Юридичний і фактичний зміст правовідносин.

5

Тема 14. Юридична відповідальність

Поняття і ознаки юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності. Риси юридичної відповідальності. Стадії юридичної відповідальності. Обставини, що виключають юридичну відповідальність. Підстави звільнення від юридичної відповідальності.

Тема 15. Правова система та її структура

Поняття та ознаки правової системи суспільства. Структура правової системи суспільства. Підсистеми правової системи. Правова система і право. Підходи до розуміння категорії «правова система». Елементи правової системи. Поняття, сутність та завдання національної правової системи.

Тема 16. Правовий вплив та правове регулювання

Правове регулювання і його вплив на суспільні відносини. Поняття, предмет, прийоми і типи правового регулювання. Основні стадії правового регулювання. Механізм правового регулювання як система засобів правового впливу на суб'єктів суспільних відносин. Формування правової поведінки. Елементи механізму правового регулювання. Співвідношення правового регулювання і правового впливу.

«Міжнародне право»

Тема 1. Поняття й особливості міжнародного публічного права

Поняття міжнародного права, його природа та його походження. Державні інтереси, політика і міжнародне право. Універсалізм та регіоналізм у міжнародному праві. Фрагментація міжнародного права.

Тема 2. Система, норми та джерела міжнародного права

Система міжнародного права. Структура міжнародного права. Чинне міжнародне право та його принципи. Норми міжнародного права: поняття, види, тлумачення. Проблема ієрархії норм. Поняття і види джерел сучасного міжнародного права. Міжнародний договір як джерело міжнародного права. Міжнародно-правовий звичай як джерело міжнародного права. Складові міжнародно-правового звичаю. Співвідношення договірних і звичаєвих норм міжнародного права.

Тема 3. Право міжнародних договорів

Поняття і джерела права міжнародних договорів. Поняття і класифікація міжнародних договорів. Набуття чинності міжнародним договором. Міжнародно-правові підстави недійсності міжнародного договору.

Тема 4. Взаємодія міжнародного і національного права

Міжнародне і національне право: концепції взаємодії і співвідношення. Вплив міжнародного права на національне право держав. Поняття імплементації норм міжнародного права. Застосування норм міжнародних договорів і міжнародно-правових звичаїв в праві України. Українське галузеве законодавство про застосування норм міжнародного права.

Телш 5. Право міжнародних організацій

Поняття міжнародної міжурядової організації. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних міжурядових організацій. Міжнародні неурядові організації: поняття, особливості міжнародної правосуб'єктності. Міжнародно-правова відповідальність міжнародних міжурядових організацій. Міжнародні міжурядові організації як організаційно-правові механізми інтеграції та уніфікації галузевого законодавства держав.

Тема 6. Територія у міжнародному праві

Поняття і види території в міжнародному публічному праві. Державні кордони (встановлення, делімітація, демаркація). Міжнародно-правові засоби зміни державної території: види і правові наслідки. Заборона застосування сили або погрози силою щодо території держави. Принципи територіальної

цілісності і недоторканності та непорушності державних кордонів. Протиправні зміни державної території. Повітряний простір держави та міжнародний повітряний простір: поняття і міжнародно-правовий режим. Міжнародноправовий режим морського простору. Міжнародно-правовий режим Арктики.

Міжнародно-правовий режим космічного простору. Виникнення та розвиток міжнародно-правового регулювання діяльності у космічному просторі. Космічний простір і небесні тіла. Космічні об'єкти. Міжнародно-правовий статус космонавтів.

Тема 7. Право міжнародної безпеки

Поняття і міжнародно-правові засоби забезпечення міжнародної колективної безпеки. Міжнародна агресія: поняття, міжнародно-правові засоби усунення агресивних воєн, відповідальність за розв'язання. Заходи колективної безпеки. Міжнародні організаційно-правові засоби забезпечення міжнародної безпеки. Міжнародні системи колективної безпеки (ОБСЄ, НАТО, ЄС, ЛАД, ОДКБ). НАТО як міжнародна організація колективної безпеки. Міжнародноправові основи співпраці України з НАТО. Місії ООН з підтримання міжнародного миру та безпеки. Участь України у міжнародних заходах з підтримання міжнародного миру та безпеки.

Тема 8. Міжнародне гуманітарне право

Поняття, предмет, джерела та принципи міжнародного гуманітарного права. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права. Обмеження засобів і методів ведення війни. Міжнародно-правовий захист жертв війни, цивільних об'єктів і культурних цінностей. Міжнародний рух Червоного Хреста. Захист емблем червоного хреста, червоного півмісяця і червоного кристалу. Основні сучасні тенденції розвитку міжнародного гуманітарного права.

Тема 9. Європейський Союз

Завдання, цілі та принципи діяльності Європейського Союзу, їх правове значення. Цінності Європейського Союзу та їх правове значення. Європейський Союз як суб'єкт міжнародного права та національного права держав-членів. Компетенція Європейського Союзу: джерела та види компетенції, юридичні процедури розширення компетенції ЄС. Природа права Європейського Союзу: основні концепції. Набуття членства в Європейському Союзі: вимоги до держав-кандидатів і процедура. Питання про суверенітет держав - членів ЄС. Принцип верховенства права Європейського Союзу щодо національного права держав-членів. Припинення та призупинення членства в Європейському Союзі: підстави і процедура. Громадянство Європейського Союзу. Правовий статус громадян ЄС. Права людини в праві ЄС. Хартія Європейського Союзу про основоположні права: структура, юридична сила. Роль національних парламентів у функціонуванні ЄС. Організаційна структура Європейського Союзу. Інституційна структура ЄС: загальні принципи побудови і функціонування. «Законодавчий трикутник» Європейського Союзу: Європейська Комісія, Європейський Парламент і Рада ЄС. Дорадчі органи та агенції Європейського Союзу. Правове регулювання участі України у діяльності агенцій ЄС. Судова система Європейського Союзу: принципи побудови, ланки і їх взаємодія. Юрисдикція Суду Справедливості ЄС: природа, класифікація проваджень. Джерела права Європейського Союзу: види та ієрархія. Регламент і директива як джерела права Європейського Союзу. Принципи субсидіарності та пропорційності у праві Європейського Союзу. Відповідальність держав-членів перед приватними особами за порушення права Європейського Союзу. Відповідальність Європейського Союзу перед приватними особами за порушення права ЄС. Захист права ЄС у національних судах держав-членів. Правові відносини між Україною та Європейським Союзом. Угода про асоціацію

між Україною та Європейським Союзом. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Тема 10. Міжнародне космічне право

Загальна характеристика міжнародного космічного права як галузі

міжнародного публічного права. Джерела міжнародного космічного права.

Принципи міжнародного космічного права. Об'єкти та суб'єкти міжнародного

космічного права. Основні нормативно-правові акти міжнародного космічного

права. Нормативно-правове забезпечення космічної діяльності в Україні.

Космічна стратегія України закріплена в Концепції реалізації державної політики у сфері космічної діяльності на період до 2032.

Тема 10. Міжнародне повітряне право

Міжнародне повітряне право як галузь міжнародного права. Джерела

міжнародного повітряного права. Принципи міжнародного повітряного права.

Об'єкти та суб'єкти міжнародного повітряного права. Правове регулювання

польотів у міжнародному повітряному просторі. Правове регулювання

міжнародних польотів у повітряному просторі України. Правове регулювання

внутрішніх польотів у повітряному просторі України. Міжнародні повітряні

перевезення: поняття та нормативно-правове забезпечення. Втілення принципів

міжнародного повітряного права в Повітряному кодексі України.

Контрольні питання

1. Поняття та ознаки держави.
2. Сутність та соціальне призначення держави.
3. Державна влада: поняття та елементи. Співвідношення держави і державної влади.
4. Суверенітет держави: поняття, ознаки та нормативно-правова регламентація. Суверенітет держави, суверенітет народу, суверенітет нації: питання співвідношення та взаємодії.
5. Типологія держав: формаційний і цивілізаційний підходи.
6. Проблема реалізації народного суверенітету в умовах державно-правової модернізації.
7. Народний суверенітет у формуванні державно-правової зовнішньої і внутрішньої політики держави.
8. Повноваження президента змішаної республіки.
9. Право і держава: аспекти співвідношення.
10. Загальна характеристика Конституції України.
11. Основні теорії походження держави.
12. Нові підходи до типології держав. Історичні типи держав.
13. Політична система суспільства: поняття, основні функції та елементи.
14. Місце і роль держави в політичній системі України.
15. Сформулюйте поняття та охарактеризуйте основні ознаки держави.
16. Охарактеризуйте поняття «сутність держави».
17. Типи республік (аристократична республіка, демократична республіка).
18. Монархія. Ознаки монархічної форми державного правління.
19. Розподіл монархій за обсягом і характером повноважень монарха (необмежена монархія: деспотична монархія та абсолютна монархія; обмежена монархія: станова-представницька монархія, конституційна монархія, дуалістична монархія, парламентська монархія).
20. Поняття та класифікація функцій держави.
21. Внутрішні функції держави: поняття і зміст.
22. Зовнішні функції держави: поняття та зміст.
23. Форми і методи здійснення функцій держави.

24. Поняття та елементи форми держави.
25. Фактори, які в комплексі формують форму держави.
26. Монократична державна форма.
27. Сегментарна державна форма.
28. Полікратична державна форма.
29. Сформулюйте поняття та охарактеризуйте види форми державного правління.
30. Сформулюйте поняття та охарактеризуйте види форми державного устрою.
31. Сформулюйте поняття та охарактеризуйте види форми державно-правового режиму.
32. Механізм держави як система державних організацій.
33. Поняття та структура державного апарату України.
34. Принципи організації та функціонування апарату держави.
35. Поняття та ознаки органів держави. Види органів держави.
- 9
36. Загальна характеристика органів законодавчої, виконавчої та судової влади. Принцип поділу влади та його конституційне втілення в Україні.
37. Поняття, структура і функції громадянського суспільства. Типи співвідношення держави і громадянського суспільства.
38. Сучасні підходи до розуміння права. Посткласична парадигма у теоретичному правознавстві.
39. Закономірності і теорії виникнення права.
40. Соціальні норми первіснообщинного ладу та їх відмінність від правових норм.
41. Поняття і класифікація принципів права.
42. Юридичні принципи права.
43. Верховенство права: поняття, зміст і шляхи забезпечення в Україні.
44. Поняття соціальної норми: сутність, ознаки, класифікація. Правові норми в системі соціальних норм.
45. Право і мораль: поняття і співвідношення.
46. Поняття, ознаки і структура норми права.
47. Диспозиція в структурі норми права. Види диспозицій.
48. Гіпотеза в структурі норми права. Види гіпотез.
49. Санкція в структурі норми права. Види санкцій.
50. Поняття і види норм права. Спеціалізовані норми права.
51. Співвідношення норми права і статті нормативно-правового акта.
52. Джерела (форми) права: поняття, види та співвідношення в сучасних системах права.
53. Нормативний акт як джерело права: поняття та особливості використання в сучасних системах права.
54. Правовий прецедент як джерело права: поняття та особливості використання в сучасних системах права.
55. Поняття, ознаки і види законів, їх місце в системі джерел права України.
56. Поняття і види конституцій, їх місце в системі законодавства.
57. Підзаконний нормативно-правовий акт: поняття, види, юридичні властивості.
58. Дія нормативно-правових актів.
59. Правова система, система права і система законодавства: співвідношення понять.
60. Поняття і структура системи права.
61. Галузі права: поняття, види, місце в системі права. Правовий режим.
62. Інститути права: поняття, види, місце в системі права.
63. Матеріальне та процесуальне право.

64. Публічне та приватне право.
65. Предмет і метод правового регулювання.
66. Вертикальна структура системи законодавства.
67. Горизонтальна структура системи законодавства.
68. Співвідношення між нормами міжнародного та національного права.
69. Поняття і етапи правоутворення.
70. Правотворчість: поняття, функції, принципи, види.
71. Стадії створення нормативно-правових актів.
72. Законодавча техніка. Юридичні терміни.
- о
73. Систематизація нормативно-правового матеріалу: поняття і види.
74. Правовідносини: ознаки, види, підстави виникнення.
75. Поняття і структура правових відносин.
76. Суб'єкти правових відносин. Правосуб'єктність.
77. Суб'єктивні права, правомочності та юридичні обов'язки суб'єктів права.
78. Поняття і види об'єктів правових відносин.
79. Юридичні факти: поняття і види. Фактичний склад. Презумпції. Юридичні фікції.
80. Поняття, ознаки і види правової поведінки.
81. Поняття, ознаки і види правомірної поведінки.
82. Поняття, склад і види правопорушень.
83. Юридична відповідальність: поняття, підстави, види.
84. Загальні принципи, мета і функції юридичної відповідальності.
85. Поняття і форми реалізації правових норм.
86. Застосування норм права як особлива форма його реалізації.
87. Стадії застосування норм права. Основні вимоги правильного застосування нормативних приписів.
88. Акти правозастосування: поняття, властивості, види.
89. Прогалини в праві, способи їх подолання і усунення.
90. Колізії в праві, способи їх подолання і усунення.
91. Поняття і способи тлумачення норм права.
92. Поняття і види тлумачення норм права.
93. Інтерпретаційно-правові акти: поняття, юридичні властивості, види.
94. Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту.
95. Поняття і функції законності.
96. Правопорядок: поняття, зміст та шляхи зміцнення в Україні.
97. Співвідношення права, законності і правопорядку. Громадський порядок і правопорядок.
98. Гарантії законності та правопорядку.
99. Поняття і функції правосвідомості.
100. Види правосвідомості.
101. Проблема співвідношення правосвідомості та права.
102. Правова культура: поняття та структура.
103. Поняття і види деформацій правосвідомості.
104. Правовий нігілізм: поняття, причини виникнення і шляхи подолання.
105. Поняття правового регулювання. Правовий вплив.
106. Способи, методи і типи правового регулювання. Правовий режим.
107. Види правового регулювання.
108. Механізм правового регулювання: поняття і структура.
109. Ефективність правового регулювання.
110. Поняття і структура правової системи. Правова сім'я.
- і 11. Загальна характеристика міжнародного космічного права як галузі міжнародного публічного права.

112. Джерела міжнародного космічного права.
113. Принципи міжнародного космічного права.
114. Об'єкти та суб'єкти міжнародного космічного права.
115. Основні нормативно-правові акти міжнародного космічного права.
116. Нормативно-правове забезпечення космічної діяльності в Україні.
117. Космічна стратегія України закріплена в Концепції реалізації державної політики у сфері космічної діяльності на період до 2032.
118. Міжнародне повітряне право як галузь міжнародного права.
119. Джерела міжнародного повітряного права.
120. Принципи міжнародного повітряного права.
121. Об'єкти та суб'єкти міжнародного повітряного права.
122. Правове регулювання польотів у міжнародному повітряному просторі.
123. Правове регулювання міжнародних польотів у повітряному просторі України.
124. Правове регулювання внутрішніх польотів у повітряному просторі України.
125. Міжнародні повітряні перевезення: поняття та нормативно-правове забезпечення.
126. Повітряний кодекс України: загальна характеристика.

Критерії оцінювання знань

1. Результат вступного іспиту визначається за шкалою від 100 до 200 балів.
2. Результат іспиту розраховується за формулою:
 $80+k \cdot p$, де k - кількість балів за правильну відповідь на питання, p - кількість правильних відповідей).
Максимальна кількість балів $k \cdot p$ дорівнює 120.
3. Якщо вступник отримав менше ніж 100 балів, то вважається що він не склав іспит і до участі в конкурсі не допускається.

Рекомендована література

Основна

1. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. X. : Право, 2016. Т. 3 : Загальна теорія права / редкол.: О. В. Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав, наук України ; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького ПАН України ; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2017. 952 с.
2. Загальна теорія права: підручник / О.В. Петришин, Д.В.Лук'янов, С 1. Максимов, В.С. Смородинський та ін.; за ред. О.В. Петришина. Харків: Право, 2020. 568 с.
3. Кравчук К.В. Проблеми теорії права та держави: Навч. пос. К.: Професіонал, 2004. 400 с.
4. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посібник / М.В. Кравчук. 3-тє вид., переробл. і доповн. Тернопіль : Терно-граф, 2013. 608 с.
5. Крестовська Н. М. Теорія держави і права: навч. посібник : рекомендовано МОН України : елементарний курс / Н. М Крестовська, Л. Г. Матвеева; НУ "ОЮА", рец. М. А. Дамірлі. 3-тє вид. X. : Одиссей. 2012.432 с.
6. Правова система України: історія, стан та перспективи. В 5 т./ За ред.. М. В. Цвіка, О. В. Петрішина. X.: Право, 2008. Т. 1. Метрологічні та історичні проблеми формування та розвитку правової системи України. 728 с.
7. Рудик П. А. Основи теорії держави : навч. посібник / П. А. Рудик. К.: Алерта, 2013. 208 с.

8. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник : рекомендовано МОН України / О. Ф. Скакун; Харків, нац. ун-т внутр. справ. 3-тє вид., доповн. і переробл. К. : Прав. Єдність. 2012. 524 с.
9. Теорія держави і права: держ. іспит / Ю. М. Оборотов, Н. М. Крестовська, А. Ф. Крижанівський, А. Ф. Матвеева ; НУ "ОЮА" . Х. : Одиссей, 2013 . 256 с.
10. Теорія держави і права: навч. посібник / С. К. Бостан, С. Д. Гусарєв, Н. М. Пархоменко та ін. К. : Академія. 2013 . 348 с.
11. Теорія держави та права: навч. посібник : рекомендовано МОН України / авт.-уклад.: О. В. Корун та ін. К. : КНТ, 2011. 216 с.
12. Тетарчук В. І. Теорія держави і права : Навчальний посібник для підготовки до іспитів. К. Наука. 2021. 184 с.

Допоміжна

1. Авіаційні правила України «Організація повітряного руху». ГШЛ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0165-22#п36>
2. Гончаров В. В. Динамічне тлумачення юридичних норм: монографія. ПДІ держ. будівництва та місцевого самоврядування. Львів: СПОЛОМ, 2013. 252с.
3. Гришук В. К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини: монографія. 2-ге вид., переробл. і доповн. Хмельницький: Хмельниц. ун-т управління та права, 2013. 768 с.
4. Закон України "Про космічну діяльність". ІЖБ:
1iЙрз:/7хакоп.габа.доуліа/1ауу5/ізЪош/502/96-%P0%B2/()P 1%80#Texi
5. Закон України «Про державну підтримку космічної діяльності». ІЛІЙ:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-14#Text>
6. Закон України «Про транспорт». ІЖТ:
1г4рз:/7гакоп.габа.2ОУ.иа/1аУуд/5Іюш/232/94-%P0%B2%P1%80#Texг
J
7. Концепція реалізації державної політики у сфері космічної діяльності на період до 2032. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/238-2011-%D1%80#Text>.
8. Космічне право: Підручник. К. Вид-во «Юридична думка», 2012. 280.
9. Митний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495~3,7#Text>
10. Міжнародне право : навч. посіб. / В.І. Батрименко. К. :Київ, нац. торг.-екон. ун-т, 2012. 324 с.
11. Міжнародне публічне право: навч. посібник / за заг. ред. В.Е. Теліпко. Київ: Центр учбової літ., 2010. 608 с.
12. Міхальов В. О., Олькіна О. В. Міжнародно- правові стандарти і права людини в Україні: навч.-метод, посібни; НУ "ОЮА". Одеса: Фенікс, 2013. 68 с.
13. Нариси космічного права. /Н. Р. Малишева// К.: Алерта, 2010. 296с.
14. Новітнє вчення про тлумачення правових актів: навч. посібник / В. Г. Ротань, І. Л. Самсін, А. Г. Ярема та ін. Х.: Право, 2013. 752 с.
15. Повітряне право України : навчальний посібник / За заг. ред. д-ра ю.н.В. В. Костицького. Дрогобич : Коло, 2011. 552 с.
16. Повітряний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text>